

Stichting Philips Pensioenfonds

**Premie in historisch
perspectief
1972-2011**

20 maart 2013

Inhoudsopgave

Management samenvatting	3
Inleiding	9
Hoofdstuk 1 Juridisch kader	13
Hoofdstuk 2 Tijdvakken.....	15
Bijlage A Tekst premiebeleid abtn tijdvak 1972-1986	31
Bijlage B Tekst premiebeleid abtn tijdvak 1987-1992	35
Bijlage C Tekst premiebeleid abtn tijdvak 1993-2003	37
Bijlage D Tekst premiebeleid abtn tijdvak 2004-2011	41
Bijlage E Premiegrondslagen.....	45
Bijlage F Overzicht risicovrije marktrente en rente in premie	47
Bijlage G Beschrijving lat.....	49

Deze pagina is met opzet blanco

Management samenvatting

Philips Pensioenfonds (PPF) voert de pensioenregeling uit die door Philips is overeengekomen met haar werknemers. Voor het uitvoeren van de pensioenregeling betaalt Philips jaarlijks een premie aan het pensioenfonds. In dit rapport zijn de resultaten opgenomen van het onderzoek dat door Towers Watson (TW) is uitgevoerd. Doel van het onderzoek was om over de periode 1972 tot en met 2011 een beeld te krijgen hoe de ontvangen premies in de jaren zich verhouden hebben tot de gemaakte premieafspraken.

Gegevens

Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van de in de archieven van PPF beschikbare formele (beleids)documenten: jaarverslagen, actuariële rapporten, actuariële en bedrijfstechnische nota's en uitvoerings- c.q. financieringsovereenkomsten. In het jaar 1972 is een pensioenregeling op basis van volledige kapitaaldekking ingevoerd. De genoemde documenten bleken ook aanwezig te zijn vanaf het jaar 1972. Om deze reden is dit jaar als startjaar voor het onderzoek gekozen. De documenten hebben wij ontvangen van het Directiebureau.

In het onderzoek is derhalve geen gebruik gemaakt van overige documenten zoals verslagen van vergaderingen.

Tijdvakken

Met het oog op de gehanteerde premiesystematiek is de periode tussen 1972 en 2011 op te delen in vier tijdvakken:

1. 1972-1986: lasten-minus-baten-methode;
2. 1987-1992: lasten-minus-baten-methode met een Toetsingsreserve;
3. 1993-2003: lasten-minus-baten-methode met een Market Related Value;
4. 2004-2011: koopsom methode op basis van de GOV-curve onder het Financieel Toetsingskader (FTK).

In dit rapport is per tijdvak een analyse gemaakt van het gevoerde premiebeleid.

Criteria

Het premiebeleid en de uitvoering daarvan is in voornoemde vier tijdvakken geanalyseerd en beoordeeld aan de hand van de navolgende criteria.

- Marktconformiteit.
- Prudentie.
- Asymmetrie tussen opslagen en kortingen.
- Besluitvorming op basis van beleid of ad-hoc.

Wetgeving en normenkader

Voor de invoering van de Pensioenwet in 2007 was de Pensioen- en Spaarfondsenwet van toepassing. Buiten de eis in de Pensioen- en Spaarfondsenwet dat pensioenen gefinancierd moeten zijn op basis van kapitaaldekking, is ten aanzien van het berekenen van de premie, het verlenen van kortingen en het doen van stortingen niets geregeld. Met de invoering van de Pensioenwet in 2007 is een duidelijk wettelijk normenkader vastgelegd met betrekking tot de kostendekkende premie, het verlenen van premiekortingen en het doen van terugstortingen.

De door het fonds en de werkgever overeengekomen premiesystematiek kunnen voor de periode tot aan 2007 derhalve niet gestaafd worden aan wetgeving. Over de periode voor 2007 is het daarom van belang dat de jaarlijkse premie past binnen het eigen normenkader in casu het premiebeleid van het pensioenfonds. Daarbij is het van belang dat de criteria zoals hiervoor benoemd ook van toepassing zijn op dat normenkader.

Bevindingen tijdvak 1972-1986

In het tijdvak 1972-1986 wordt de premie bepaald aan de hand van de lasten-minus-baten-methode. De grondslagen zoals gehanteerd in het tijdvak 1972-1986 worden beoordeeld als marktconform. Dit ondanks het feit dat de rekenrente op 4,25% (norm DNB is 4%) gesteld is en de gehele periode uitgegaan wordt van de overlevingstafel 1961-1965. Door toepassing van de lasten-minus-baten-methode wordt een lastenverhogende overgang op nieuwe grondslagen gelijkmatig via de premie gecompenseerd in het fonds, ook over de in het verleden opgebouwde aanspraken. Er worden verder geen opslagen gehanteerd die zorgen voor extra prudentie. Wel wordt de premie verhoogd met opslagen voor kosten, invaliditeit en inflatiedekking (in totaal circa 1/3 van de premie).

De opslag voor inflatiedekking gaat uit van een inflatie van 3%. Bij een hogere inflatie worden de extra lasten verwerkt in de toekomstige premies. Vanaf 1978 is er onder voorwaarden de mogelijkheid dat de opslag voor inflatiedekking voor rekening van het fonds komt.

Bevindingen tijdvak 1987-1992

In het tijdvak 1987-1992 wordt de premie bepaald aan de hand van de lasten-minus-baten-methode. De grondslagen zoals gehanteerd in het tijdvak 1987-1992 zijn marktconform en prudent. Weliswaar is de rekenrente gesteld op 4,25% (norm DNB is 4%), maar in de premieberekening wordt de toetsingsreserve (contante waarde van de tijdsevenredige aanspraken) met 5% verhoogd als een extra zekerheid in verband met - vanuit financierings technisch oogpunt gezien - negatieve toekomstige rente- en inflatoire ontwikkelingen. Buiten de marktconforme uitgangspunten is er bij het bepalen van de basispremie geen extra prudentie ingebouwd. Bij het bepalen van de symmetrisch vormgegeven korting is wel prudentie met betrekking tot de maatstaf ingebouwd. Hierdoor wordt er minder snel een korting verleend bij een goede financiële positie en sneller een opslag bij een mindere financiële situatie, waardoor in het beleid voor kortingen en opslagen toch asymmetrie optreedt.

De lasten-minus-baten-methodiek inclusief de mogelijkheid tot opslagen en kortingen is vastgelegd in de abtn van 1988, maar in 1987 reeds uitgewerkt en toegepast. De vertraging werd veroorzaakt door onduidelijkheden op het gebied van de accountingrichtlijnen.

Bevindingen tijdvak 1993-2003

In het tijdvak 1993-2003 wordt de premie bepaald aan de hand van de lasten-minus-baten-methode. Conform de methodiek kunnen er opslagen en kortingen worden toegepast op de basispremie. In 1993 en 1994 is een negatieve premie niet mogelijk, vanaf 1995 is de methodiek aangepast zodat het werkgeversdeel van de premie wel negatief kan zijn. Hierbij kan een positieve basispremie negatief worden door kortingen; ook kan de basispremie reeds negatief zijn. Negatieve premies worden niet direct teruggestort aan Philips, maar op de 'lat' gezet. Het bedrag op de lat is een niet opeisbare schuld aan de werkgever op de balans van het fonds en behoort derhalve niet tot het pensioenvermogen. Pas als het totale bedrag op de 'lat' boven een bepaald niveau komt wordt deze teruggestort. Eventuele bedragen op de lat worden bij een positieve premie als premiekorting verwerkt.

De sterftegrondslagen zoals gehanteerd in het tijdvak 1993-2003 zijn marktconform voor die periode, de rekenrente is prudenter dan marktconform. Zo wordt tot en met het jaar 1998 een rente van 3,85% gebruikt; daarna is de rekenrente gelijk aan 3,41%. Tevens wordt extra prudentie verkregen door bij het bepalen van de basispremie niet uit te gaan van het daadwerkelijk aanwezige vermogen, maar van een afgeleide daarvan, de Market Related Value (MRV), die altijd kleiner of gelijk is dan het daadwerkelijk aanwezige vermogen door het beperkt meenemen van gerealiseerde beleggingsrendementen.

De kortingen en opslagen op de basispremie zijn asymmetrisch vormgegeven rondom een verhouding van 105% van de MRV en de toetsingsreserve. Daarbij wordt de toetsingsreserve prudent vastgesteld door het hanteren van een veiligheidsopslag van 1%. Tevens is de MRV altijd lager dan het aanwezig vermogen, waardoor de ratio lager uitvalt.

De asymmetrie is gelegen in het feit dat eventuele overschotten in 15 jaar worden uitgedeeld, terwijl tekorten binnen 10 jaar gefinancierd moeten zijn. Bij een ratio lager dan 95% wordt de premie (vanaf 1995) verhoogd met een extra opslag.

Het in 1993 ingevoerde premiebeleid is ex ante overeengekomen, waarbij het belangrijkste verschil met het premiebeleid tot 1992 het hanteren van de MRV is. Ook de aanpassing in 1995, waarbij negatieve premies tot de mogelijkheid behoren, is vooraf overeengekomen naar aanleiding van de financiële situatie van het fonds. In de periode 1993-2003 is het overeengekomen premiebeleid gevolgd met uitzondering van 2002. In dat jaar is een terugstorting van 268 miljoen aangewend ter versterking van het eigen vermogen van PPF. Dit is door het College van Beheer besloten na overleg met de werkgever, vooruitlopend op de gewenste nieuwe financieringsmethodiek.

Bevindingen tijdvak 2004-2011

In het tijdvak 2004-2011 wordt de kostendekkende premie bepaald aan de hand van de koopsommethodie. De gehanteerde grondslagen, zoals de overlevingskansen, die gebruikt worden voor het vaststellen van de premie zijn marktconform. Wat betreft de rentetermijnstructuur is het hanteren van de GOV-curve, een rentetermijnstructuur gebaseerd op risicovrij geachte rendementen, prudenter dan marktconform.

De opslagen in de kostendekkende premie zijn ten opzichte van de markt aan de prudente kant. Bovendien wordt de premie verhoogd met een indexatieopslag, welke gezien het geformuleerde indexatiebeleid niet verplicht is.

De kortingen en opslagen op de kostendekkende premie zijn asymmetrisch vormgegeven. Een opslag is van toepassing indien het aanwezige pensioenvermogen kleiner is dan de toetsingsreserve inclusief een halve inflatiecompensatie verhoogd met het vereiste eigen vermogen¹. Een korting is van toepassing wanneer het pensioenvermogen de premiekortingsgrens bereikt. De premiekortingsgrens volgens de definitie in de abtn van 2004 ligt aanmerkelijk boven de overeenkomende grens als opgenomen in de beleidsregels voor het FTK. Bovendien is in de abtn vastgelegd dat deze korting vóór 2012 niet wordt toegepast, wat een bepaalde mate van voorzichtigheid inhoudt.

Naast bovengenoemde kortingen en opslagen was een mogelijke premieopslag in verband met de overgangsbepalingen voor het indexatiebeleid voor de jaren 2004 tot en met 2007 opgenomen. Ook kan er een korting op de kostendekkende premie van toepassing zijn in verband met een solvabiliteitsvrijval van de pensioenuitkeringen in een bepaald jaar. Deze korting bedraagt niet meer dan de solvabiliteitsopslag in de kostendekkende premie.

Het gevoerde premiebeleid over het tijdvak 2004-2011 is vooraf besproken en geaccordeerd. Het premiebeleid is, met uitzondering van 2011, gevolgd door zowel de werkgever als het pensioenfonds. In 2011 heeft Philips afgezien van de mogelijkheid tot premiekorting uit hoofde van de solvabiliteitsvrijval over de pensioenuitkeringen. Er is ten gunste van het pensioenfonds afgeweken van de systematiek.

---

¹ Het vereiste eigen vermogen is hierbij op de volgens FTK-vereiste buffer voor zekerstelling van de nominale pensioenverplichting met een zekerheidsmaat van 97,5% voor een periode van één jaar.

Bevindingen

Algemeen kan gesteld worden dat uit het onderzoek naar voren komt dat PPF in het premiebeleid niet scherp aan de wind zeilt, maar altijd een bepaalde mate van voorzichtigheid heeft gehanteerd bij het vaststellen van de premie. In de historie is een tweetal systematieken te herleiden in het premiebeleid. Tot 2004 is sprake geweest van een lasten-minus-baten-methode die voor pensioenfonds tot invoering van het FTK een zeer gangbare systematiek was. In 2004 is overgestapt op een koopsommenmethode, uitgaande van een jaarlijks kostendekkende premie; zowel de overstap als de systematiek kunnen als marktconform worden betiteld.

De binnen de premieberekening gehanteerde parameters zijn in het verleden marktconform met een bepaalde mate van prudentie geweest. Zowel vanuit DNB, de certificerende actuaire als de accountant zijn geen aanwijzingen gegeven die tot een verandering van parameters hebben geleid. Hierbij dient in ogenschouw genomen te worden dat in de laatste decennia van de vorige eeuw de (risicovrije) marktrente structureel op een significant hoger niveau lag dan sinds het begin van deze eeuw. In het premiebeleid bij Philips zien we overigens ook een dalende trend in de gehanteerde opbrengstvoeten. Door toepassing van de lasten-minus-baten-methode werden dergelijke lastenverhogende wijzigingen gelijkmatig via de premie gecompenseerd in het fonds, ook over de in het verleden opgebouwde aanspraken. Een zelfde redenering is van toepassing op aanpassingen van levensverwachting in de periode tot 2004.

Naast de toereikende prudentie zijn in het premiebeleid ook altijd aanvullende marges gehanteerd, zowel voor de basispremie als ten behoeve van de berekening van opslagen en kortingen. Onder lasten-minus-baten-methode was een veiligheids- of prudentieopslag van 5% gangbaar. Bij de introductie van het FTK en de koopsommenmethode is gerekend met de voorgeschreven (wettelijke) solvabiliteitsmarges.

Het toepassen van opslagen op de premie in economisch mindere tijden en kortingen, en beperkte periode terugstortingen, in economisch (zeer) voorspoedige tijden is vanaf 1987 onderdeel geweest van het premiebeleid. De toegepaste prudentie komt in dit beleid naar voren doordat eventuele meevallers niet direct worden verrekend in de premie. De premiesystematiek kenmerkt zich derhalve door een bepaalde asymmetrie voor wat betreft het verhogen (opslagen) dan wel verlagen (kortingen, terugstortingen van de premie).

De hoogte van de door het pensioenfonds jaarlijks ontvangen premie in de onderzochte periode is afhankelijk van afspraken die zijn gemaakt tussen de werkgever en het pensioenfonds. Deze afspraken zijn ex-ante vastgelegd in abtn en de financierings- dan wel uitvoeringsovereenkomst. Zowel de werkgever als het pensioenfonds hebben zich aan alle uit de premie-overeenkomst voortvloeiende consequenties gehouden. Uitzondering hierop vormen de jaren 2002 en 2011: in die jaren is, na overleg met de werkgever, ten gunste van het pensioenfonds afgeweken van de systematiek. De financiële situatie in de jaren 1995-2003 heeft geleid tot negatieve premies (terugstortingen) op basis van de overeengekomen afspraken en zoals vastgelegd in de fondsdocumenten.

Over de gehele periode van 1972-2011 zijn de volgende premiebedragen betaald (exclusief koopsommen):

	Bedrag (in miljoen euro)
Betaalde reguliere werkgeverspremie	3.718
Restituties aan werkgever	-/- 956
Per saldo betaalde werkgeverspremie	2.762
Betaalde werknemerspremie	1.005
Totaal betaalde premie	3.767

Dat sprake is geweest van premierestituties in het tijdvak 1993-2003 dient teruggevoerd te worden op de positieve ontwikkeling van de financiële positie van het fonds ten gevolge van goede beleggingsresultaten, in het bijzonder in de tweede helft van de jaren negentig van de vorige eeuw. Als de financiële ontwikkeling niet zo gunstig was geweest, dan waren de restituties anders uitgevallen (minder of nihil)

Inleiding

Philips Pensioenfonds (PPF) voert al meer dan 75 jaar de pensioenregelingen uit waar Philips-medewerkers in Nederland aan deelnemen. Dit houdt in het administreren van pensioenrechten en – aanspraken, het uitbetalen van pensioenen en het beleggen en beheren van het vermogen. Ook het premiebeleid behoort tot de verantwoordelijkheden van PPF.

In de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) is het premiebeleid, ook wel financieringsopzet genoemd, beschreven. In de abtn is ook vastgelegd op welke manier de pensioenpremie jaarlijks wordt bepaald. Al sinds jaar en dag is de pensioenpremie geen vast gegeven, maar hangt af van de actuele economische omstandigheden en de financiële positie van het pensioenfonds. Als de financiële positie goed is, kan sprake zijn van een premiekorting. Onder bepaalde voorwaarden kan ook sprake zijn van een extra opslag op de premie, sinds 2004 ook wel vermogensopslag genoemd.

Als gevolg van de financiële crisis die in 2008 is gestart is de financiële positie van PPF verslechterd. Dit heeft in 2011 tot gevolg gehad dat voor het eerst het pensioenfonds geen indexatie heeft kunnen verlenen. Het niet verlenen van indexatie heeft geleid tot veel reacties. Hierbij is ook extra aandacht ontstaan voor de financiering van de pensioenregeling; is er in het verleden wel voldoende premie betaald en zijn verleende kortingen en terugstortingen gerechtvaardigd geweest?²

Om een volledig beeld te krijgen van het premiebeleid in het verleden heeft PPF aan Towers Watson (TW) opdracht verleend om onderzoek te doen naar het premiebeleid in het verleden. TW heeft het onderzoek in nauwe samenwerking met het Directiebureau uitgevoerd. De inbreng van het Directiebureau heeft betrekking op het aanleveren van gegevens en informatieverschaffing over het beleid. Oordeelsvorming is door TW onafhankelijk gebeurd. In dit rapport zijn de resultaten en bevindingen van het onderzoek beschreven.

Alle bedragen in dit rapport luiden in miljoenen Euro's, tenzij uitdrukkelijk anders aangegeven.

Doel van het onderzoek

Philips Pensioenfonds (PPF) wil een historisch overzicht verkrijgen hoe de ontvangen premies in de jaren vanaf 1972 zich verhouden hebben tot de gemaakte premieafspraken. Het onderzoek gaat uit van feitelijke en te herleiden gegevens en heeft niet tot doel een waardeoordeel te geven over de hoogte van de ontvangen premie.

Gegevens

Het onderzoek is uitgevoerd op basis van beschikbare formele fondsdocumenten:

- jaarverslag;
- actuariële rapport;

---

² Zie ook FD 26 april 2012 "Gepensioneerden Philips willen geld terug".

- abtn;
- uitvoerings- c.q. financieringsovereenkomsten.

In het jaar 1972 is een pensioenregeling op basis van volledige kapitaaldekking ingevoerd. De genoemde documenten bleken ook aanwezig te zijn vanaf het jaar 1972. Om deze reden is dit jaar als startjaar voor het onderzoek gekozen. De documenten hebben wij ontvangen van het Directiebureau. Voor enkele jaren uit de beginperiode ontbreekt het actuariel rapport, hetgeen naar onze mening geen significante invloed heeft op de resultaten van het onderzoek.

In het onderzoek is derhalve geen gebruik gemaakt van overige documenten zoals verslagen van vergaderingen. Het doorpluizen van deze documenten zou zeer bewerkelijk zijn. Daarnaast is gebleken dat de informatie die is opgenomen in de formele fondsdocumenten voldoende en adequate informatie over het premiebeleid bevatte ten behoeve van het onderzoek.

Opzet van het rapport

Tijdvakken

In de onderzochte periode kunnen vier tijdvakken worden onderscheiden.

1. 1972-1986: lasten-minus-baten-methode;
2. 1987-1992: lasten-minus-baten-methode met een Toetsingsreserve;
3. 1993-2003: lasten-minus-baten-methode met een Market Related Value;
4. 2004-2011: koopsom methode op basis van de GOV-curve onder het Financieel Toetsingskader (FTK).

Het onderscheid tussen de tijdvakken wordt ingegeven door de gehanteerde premiesystematiek in het betreffende tijdvak. In dit rapport is per tijdvak een analyse gemaakt van het gevoerde premiebeleid. Per tijdvak zal ook een nadere toelichting op de premiesystematiek worden beschreven. Hierbij worden de tijdvakken behandeld in anti-chronologische volgorde.

Criteria

Om de beoordeling en analyse van de premie gestructureerd te kunnen doen is dit voor alle tijdvakken op een eenduidige wijze gedaan. Voor ieder tijdvak wordt gestart met een algemene beschrijving van het premiebeleid dat uitgevoerd werd. Hierbij wordt onder andere ingegaan op de systematiek, de grondslagen en rekenregels.

Vervolgens is aan de hand van een viertal criteria het premiebeleid geanalyseerd.

Marktconformiteit

Van belang bij het beoordelen van het premiebeleid is of de gehanteerde uitgangspunten en systematiek passen binnen algemeen aanvaardbare normen van de markt. Ook kan het zijn dat uitgangspunten of normen worden voorgeschreven door wet- en regelgeving. Onder het FTK hangt marktconformiteit samen met de begrippen fair-value en marktwaarde en in het verlengde daarvan het hanteren van bijvoorbeeld actuele (levens)verwachtingen en markttrentes voor de berekening van pensioenverplichtingen. Voor de invoering van het FTK per 1 januari 2007 was er bij wetgeving niets geregeld met betrekking tot het berekenen van de premie, het verlenen van kortingen en het doen van terugstortingen.

Prudentie

Prudentie kan enerzijds onderdeel uitmaken van de marktconformiteit van grondslagen of voorgeschreven parameters. Anderzijds kan in het (premie)beleid nog extra prudentie worden opgenomen door niet enkel uit te gaan van wettelijke dan wel marktconforme kaders maar door het toepassen van (extra) prudentiemarges, zoals solvabiliteitsopslagen.

Asymmetrie tussen opslagen en kortingen

Indien opslagen op de premie in een eerder stadium worden toegepast dan kortingen en/of terugstortingen is er sprake van asymmetrie in het beleid. Deze asymmetrie wordt ingegeven om te voorkomen dat in geval van voorspoed te snel meeropbrengsten worden onttrokken/verdeeld, terwijl in geval van tegenslag sneller wordt overgegaan tot herstel bevorderende maatregelen (bijvoorbeeld extra premie). Asymmetrie in het beleid kan worden aangeduid als een specifieke manier waarop extra prudentie kan worden toegepast.

Besluitvorming op basis van beleid of ad-hoc

Bij het beoordelen van de toepassing van opslagen, kortingen en terugstortingen is tevens meegewogen of dit gebaseerd is op ex-ante vastgesteld beleid of een ad-hoc beslissing. De waarde hiervan is, dat bij het vormen van beleid er veelal een bredere en diepere afweging wordt gemaakt dan bij ad-hoc beslissingen. Ad-hoc beslissingen kunnen immers ook ingegeven worden door toevallige omstandigheden, hoewel dit natuurlijk niet noodzakelijk is.

Onderzoeksresultaten

Wetgeving en normenkader

In hoofdstuk 1 zal een overzicht worden gegeven van het wetgevingskader in de onderzoeksperiode met betrekking tot het premiebeleid.

Historisch overzicht

In hoofdstuk 2 zal zoals eerder beschreven per tijdvak een beschrijving worden gegeven van het premiebeleid. Daarnaast zal het premiebeleid geanalyseerd worden op basis van de criteria. Voor ieder tijdvak zal ook een cijfermatig overzicht worden gegeven van de jaarlijkse premie.

Disclaimer

Dit rapport is voor Stichting Philips Pensioenfonds geschreven om te gebruiken in de context van het doel zoals hiervoor beschreven onder de voorwaarden van onze overeenkomst met u. Het rapport is mogelijk niet geschikt voor gebruik in een andere context of voor andere doeleinden en wij aanvaarden dan ook geen aansprakelijkheid voor dergelijk gebruik.

Dit rapport mag niet openbaar worden gemaakt of worden verstrekt aan derden anders dan schriftelijk met u overeengekomen. Towers Watson aanvaardt geen verantwoordelijkheid, noch enige zorgplicht of aansprakelijkheid jegens derden die een kopie van dit rapport verkrijgen. Elk vertrouwen door een derde op ons rapport is volledig voor eigen risico.

Towers Watson Netherlands B.V.

Eindhoven, 20 maart 2013

Hoofdstuk 1 Juridisch kader

De verhouding tussen de ontvangen premies enerzijds, en de gemaakte premieafspraken, de kostendekkende premies en de te ontvangen premies anderzijds zal in lijn moeten zijn met de in het betreffende tijdvak geldende wet- en regelgeving. In dit onderdeel wordt ingegaan op het juridisch kader dat gold in de onderscheiden tijdvakken. Daarnaast zal in de besluitvorming ook rekening gehouden moeten zijn met het eigen normenkader van het pensioenfonds.

Wet- en regelgeving

Met de invoering van de Pensioenwet in 2007, is een duidelijk normenkader vastgelegd ten aanzien van de mogelijkheid tot het verlenen van premiekortingen en het doen van terugstortingen. Ook voor wat betreft de vaststelling van de kostendekkende premie zijn gedetailleerde regels gegeven, die verder zijn uitgewerkt in het Financieel Toetsingskader en onderliggende regelgeving. Wij veronderstellen dat deze bekend zijn en gaan daar dan hier ook niet verder op in.

Vóór de invoering van de Pensioenwet, was het regime van de Pensioen- en spaarfondsenwet van toepassing. Hierin is vastgelegd dat pensioenen op basis van kapitaaldekking moeten worden gefinancierd. Ten aanzien van de berekening van de premie en/of het verlenen van premiekortingen en het doen van terugstortingen is echter niets geregeld. Het enige voorschrift ten aanzien van de premie is dat sinds 1 januari 2000 is vastgelegd dat de opbouw en financiering van de aanspraken gedurende het deelnemerschap ten minste tijdsevenredig moet plaatsvinden (afschaffing 65-x systeem). Daarnaast is met het Besluit actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) van 21 november 2000 vast komen te liggen dat in de abtn van een pensioenfonds onder meer een beschrijving van de financiële opzet moet zijn opgenomen, waarin in ieder geval een beschrijving van (onder meer) het premiebeleid en de wijze waarop bij de reservering, het premiebeleid en het beleggingsbeleid rekening is gehouden met eventuele voorwaardelijke indexering. Hiervoor zijn overigens geen nadere regels gesteld in dit besluit.

In 1997 zijn de Actuariële Principes Pensioenfondsen ingevoerd. Hierin zijn echter evenmin specifieke regels gegeven met betrekking tot de vaststelling van de premie. Wel wordt uit de principes duidelijk dat een rekenrente van maximaal 4% mag worden gehanteerd (bij niet geïndexeerde aanspraken is eventueel een hogere rekenrente toegelaten). Het (gerealiseerde) rendement boven de 4% is in principe beschikbaar voor indexaties. Ook indien de feitelijk ontvangen premie hoger was dan de actuariële koopsom op basis van 4% rekenrente, dan werd deze (positieve) marge verondersteld beschikbaar te zijn voor indexaties.

Eigen normenkader

Doordat wet- en regelgeving tot de invoering van de Pensioenwet weinig tot geen richtlijnen gaven met betrekking tot de vaststelling van de premiehoogte en het al dan niet verlenen van premiekortingen en het doen van terugstortingen, is het eigen normenkader van het fonds van belang. Dit normenkader is vastgelegd in de statuten, reglementen, financieringsovereenkomsten (later uitvoeringsovereenkomsten) en abtn van het fonds. De uitwerking van dat normenkader per tijdvak, wordt hierna uitgebreid beschreven.

Het eigen normenkader van het pensioenfonds wordt vastgesteld door het College van Beheer van het fonds. Dat college is paritair samengesteld uit vertegenwoordigers namens werkgevers, werknemers en gepensioneerden. Ditzelfde college besluit ook over het opnemen van een mogelijkheid tot premiekorting in het premiebeleid of het opnemen van een mogelijkheid tot het doen van een terugstorting in het premiebeleid. Deze beleidsvorming vindt dus plaats door een vertegenwoordiging van alle belanghebbenden bij het fonds. Daarmee is een waarborg ingebouwd dat zowel bij de vaststelling van het beleid, als bij de toepassing ervan een evenwichtige belangenafweging kan plaatsvinden. Wij hebben geen aanwijzingen dat deze belangenafweging niet heeft plaatsgevonden.

Tot slot willen wij erop wijzen dat de premiekortingen en terugstortingen ook nog in een ruimer kader gezien kunnen worden. Er zal immers een samenhang zijn tussen het gevoerde beleid waarbij de werkgever de mogelijkheid had om gelden te ontvangen van het pensioenfonds (met het risico om bij te moeten betalen in mindere tijden) en de financiering van de pensioenregeling. De ervaring leert namelijk dat indien de werkgever de mogelijkheid heeft om kortingen/terugstortingen te ontvangen uit het pensioenfonds, deze ook eerder bereid zal zijn een ruimere financieringsafpraak te maken dan wanneer die mogelijkheid niet is overeengekomen.

Hoofdstuk 2 Tijdvakken

Periode 2004-2011

Systematiek

De te betalen premie in de periode vanaf 2004 bestaat uit verschillende onderdelen. Het eerste onderdeel is de kostendekkende premie die bestaat uit de volgende elementen:

- de actuariële premie voor de jaarlijkse inkoop van de nominale pensioenopbouw en de risicopremie;
- de solvabiliteitsopslag;
- kostenopslagen;
- opslag voor de halve inflatie.

Het tweede onderdeel bestaat uit kortingen en/of opslagen op de kostendekkende premie. Bij een vermogen onder het grensvermogen wordt de premie verhoogd; vanaf een bepaalde aanwezige dekkingsgraad wordt de premie verlaagd. Tot de invoering van het FTK (1 januari 2007) is daarnaast een randvoorwaarde gedefinieerd die betrekking heeft op de minimale hoogte van de premie.

In de jaren 2004 tot 2007 is de premie voorafgaand (ex-ante) aan het kalenderjaar bepaald. Vanaf 2008 wordt de premie opgedeeld in vier kwartalen, waarbij de rentetermijnstructuur aan het eind van het voorafgaande kwartaal als uitgangspunt wordt genomen. Vanaf 2010 wordt rekening gehouden met populatiewijzigingen groter dan 3%.

In bijlage D is de volledige omschrijving van de premiesystematiek, zoals opgenomen in de abtn van 2004, weergegeven.

Bedragen

In onderstaande opstelling zijn de reguliere pensioenpremies verwerkt. Deze premies zijn overgenomen uit de jaarverslagen en actuariële rapporten

2011	0	196
2010	0	167
2009	0	165
2008	0	132
2007	0	177
2006	1	234
2005	4	203
2004	19	230
Totaal	25	1.505

Constateringen

De premie is in de hele periode berekend op basis van de GOV-curve (de rentetermijnstructuur op basis van staatsobligaties).

De GOV-curve lag in jaren 2004 tot 2007/2008 onder de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB, waardoor de premie hoger wordt vastgesteld dan op basis van de DNB-grondslagen benodigd is. Vanaf 2008 is de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur lager dan de GOV-curve. Daardoor wordt de premie relatief lager vastgesteld.

Voor 2011 geldt dat de premie volgens de abtn lager vastgesteld had mogen worden. De onderneming heeft besloten af te zien van de aanwezige mogelijkheid de solvabiliteitsvrijval als gevolg van uitkeringen als premiekorting in mindering op de premie te brengen (zie jaarverslag 2011).

Marktconformiteit

De premiesystematiek waarbij de kostendeekkende premie als uitgangspunt wordt gehanteerd, is een wettelijk voorgeschreven en tevens marktconforme methodiek. Het hanteren van een aangepaste rente vanaf 2009 voor het verkrijgen van de gedempte kostendeekkende premie is standaard voor pensioenfondsen. De gehanteerde grondslagen, zoals de overlevingskansen, die gebruikt worden voor het vaststellen van de premie zijn marktconform. Hiervoor worden de laatst gepubliceerde tafels (AG Prognosetafels) gehanteerd.

Wat betreft de rentetermijnstructuur is er vanaf 2009 een verschil tussen de kostendeekkende en de gedempte kostendeekkende premie. De eerste wordt bepaald op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, hetgeen wettelijk voorgeschreven is. De gedempte premie wordt bepaald aan de hand van de GOV-curve. Als we kijken naar andere pensioenfondsen is het hanteren van een GOV-curve niet standaard. Als gedempte rente wordt vaak een verwacht rendement op basis van de

beleggingsmix dan wel een gemiddelde van de rentetermijnstructuur gehanteerd. Het hanteren van een rentetermijnstructuur gebaseerd op actuele en risicovrij geachte rendementen is prudenter dan marktconform.

PrudentieBuiten de marktconforme methodiek en het hanteren van marktconforme uitgangspunten, leidt een aantal kenmerken van het premiesysteem tot extra prudentie.

De gedempte premie wordt vastgesteld op basis van de GOV-curve. De GOV-curve wordt zoals aangegeven vastgesteld aan de hand van rendementen op obligaties. Er wordt geen rekening gehouden met extra rendement op aandelen bij het vaststellen van de gedempte kostendekkende premie, zoals veel pensioenfondsden wel doen. Hierin is PPF derhalve prudenter.

De eerste jaren van het tijdvak (tot circa 2007) was de GOV-curve lager dan de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Dit feit lag ten grondslag aan de keuze voor de GOV-curve en zorgde ervoor dat zowel de voorziening als de premie hoger uitvielen dan berekend op basis van de FTK-curve. Vanaf 2008-2009 is als gevolg van veranderende marktomstandigheden de DNB-rentetermijnstructuur lager dan de GOV-curve, waardoor dit andersom uitvalt.

Naast een opslag voor kosten en het in stand houden van de administratiereserve, wordt de premie extra verhoogd met een veiligheidsopslag. De totale opslag is ten opzichte van de markt aan de prudente kant. Bovendien wordt de premie verhoogd met een indexatieopslag, welke gezien het geformuleerde (voorwaardelijke) indexatiebeleid niet verplicht is.

De premiekortingsgrens volgens de definitie in de abtn van het fonds ligt aanmerkelijk boven de overeenkomende grens als de beleidsregels in het FTK worden gevolgd. Dit wordt veroorzaakt doordat PPF de reglementaire indexatie-ambitie heeft vastgelegd op 50% van de prijsinflatie terwijl de grens waarboven volgens de abtn premiekortingen worden toegepast, uitgaat van een vermogen toereikend voor een volle compensatie van de prijsinflatie. Maatgevend voor de FTK-premiekortingsgrens is de reglementaire indexatie-ambitie van een halve inflatie compensatie.

Asymmetrie tussen opslagen en kortingen

De kortingen en de opslagen op de premie vanaf 2004 zijn niet 'symmetrisch' gedefinieerd. Op de kostendekkende premie is een opslag van toepassing indien het aanwezige pensioenvermogen kleiner is dan de toetsingsreserve inclusief een halve inflatiecompensatie verhoogd met het vereiste eigen vermogen³. Er kan nog een premieopslag van toepassing zijn in verband met de overgangsbepalingen voor het indexatiebeleid (2004-2007), waarmee een eventueel tekort aan gedefinieerde indexatieruimte gecompenseerd wordt.

Op de kostendekkende premie is een korting van toepassing wanneer het pensioenvermogen hoger is dan de som de toetsingsreserve berekend tegen de nominale rentetermijnstructuur verlaagd met de volle lange termijnverwachting voor de inflatie, en het vereiste eigen vermogen. In de abtn van 2004 is vastgelegd dat de deze kortingen vóór 2012 niet worden toegepast.

³ Het vereiste eigen vermogen is hierbij op de volgens FTK-vereiste buffer voor zekerstelling van de nominale pensioenverplichting met een zekerheidsmaat van 97,5% voor een periode van één jaar.

Naast de bovengenoemde korting kan een korting op de kostendekkende premie van toepassing zijn in verband met een solvabiliteitsvrijval van de pensioenuitkeringen in een bepaald jaar. De solvabiliteitsvrijval zal niet meer bedragen dan de (solvabiliteits)opslag in de kostendekkende premie. Vanaf 2009 wordt deze vrijval wettelijk als premiekorting gezien. In 2011 heeft Philips afgezien van deze mogelijkheid tot premiekorting.

Beleid of ad hoc

Het gevoerde premiebeleid over het tijdvak 2004-2011 is vooraf besproken en geaccordeerd. Het premiebeleid is, met uitzondering van 2011, gevolgd door zowel de werkgever als het pensioenfonds. In 2011 heeft Philips afgezien van de mogelijkheid tot premiekorting uit hoofde van de solvabiliteitsvrijval over de pensioenuitkeringen. Er is ten gunste van het pensioenfonds afgeweken van de systematiek.

Periode 1993-2003

Systematiek

In de jaren 1993 tot 2003 is er sprake van een premiesysteem gebaseerd op de 'lasten minus baten'-methodiek. In de abtn van 2001 is dat verwoord als volgt:

De contante waarde van de toekomstige basispremie is gelijk aan het verschil tussen de met 5% verhoogde totale contante waarde van de reglementaire pensioenen, zowel opgebouwd als nog op te bouwen, van alle aangeslotenen en gewezen aangeslotenen en een nader gedefinieerde vermogenspositie aan het begin van het kalenderjaar aangeduid als market related value.

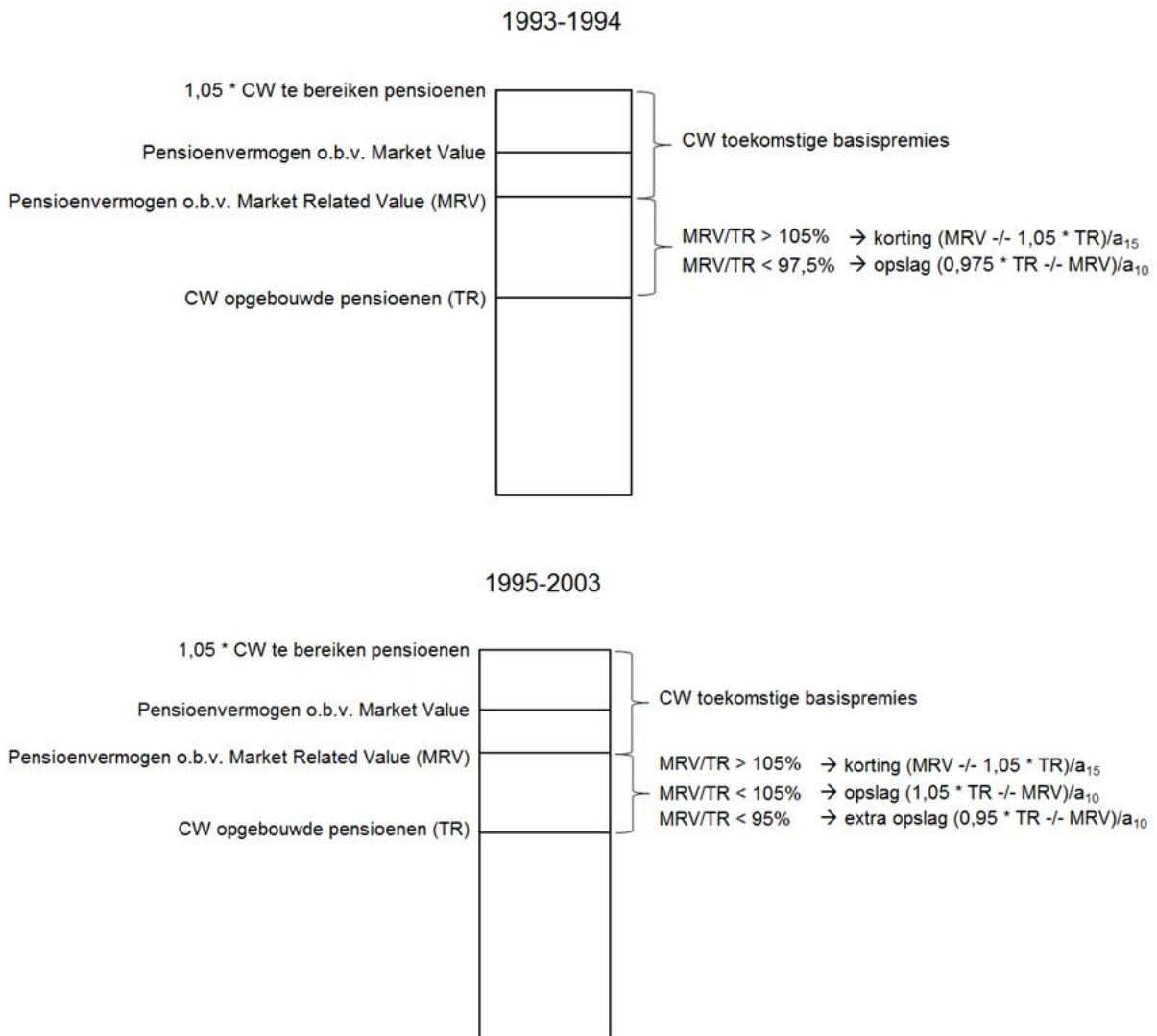
In formulevorm: $1,05 * (CW \text{ opgebouwd} + CW \text{ nog op te bouwen}) = MRV + \text{premie} * (CW \text{ PG})$

Hierbij staat CW voor contante waarde, MRV voor Market Related Value en PG voor pensioengrondslag (het deel van het salaris waarover pensioen wordt opgebouwd). Deze Market Related Value is gelijk aan de vermogenspositie gewaardeerd op actuele waarde aan het begin van het kalenderjaar onder aftrek van een percentage van de waardewijzigingen over de voorafgaande vijf kalenderjaren. Bij deze aftrek krijgen de waardewijzigingen een groter gewicht naarmate zij meer actueel zijn. Vanaf 1 januari 1995 worden koersresultaten gesplitst in een structureel te achten deel (op grond van historische gemiddelden) en een incidenteel deel. Het structurele geachte koersresultaat wordt onmiddellijk in het pensioenvermogen opgenomen en het incidentele deel vertraagd in vijf jaar. De Market Related Value kan nooit hoger worden dan de totale marktwaarde van de beleggingen.

Onderstaande figuren laten een schematische weergave zien van de lasten-minus-baten-methode die in deze periode gehanteerd werd. De basispremie wordt vervolgens verlaagd met een korting of verhoogd door een opslag afhankelijk van de verhouding tussen de MRV en de contante waarde van de opgebouwde pensioenen ultimo het voorgaande jaar (toetsingsreserve). Voor de jaren 1993 en 1994 geldt daarvoor een ander beleid dan voor de jaren vanaf 1995.

Een positief verschil tussen de berekende verhouding en 105% wordt als een korting verwerkt. Hierbij wordt het overschot over 15 jaar uitgesmeerd. Een negatief verschil tussen de verhouding en 97,5% (voor de jaren 1993 en 1994) dan wel tussen de verhouding en 105% (voor de jaren 1995-2003) wordt als opslag verwerkt, waarbij het verschil binnen 10 jaar gefinancierd dient te zijn. Dit betekent dat overschotten minder snel worden teruggegeven dan dat tekorten dienen te worden ingelopen.

Naast deze kortingen en opslagen is vanaf 1995 in het premiesysteem een extra opslag afgesproken als de verhouding tussen de MRV en de toetsingsreserve lager is dan 95%. Het verschil tussen de maatstaf en 95% dient in 10 jaar gefinancierd te worden.

De aldus berekende premie is sterk afhankelijk van het aanwezige vermogen in het fonds. In de jaren 1993 en 1994 kon de werkgeverspremie niet negatief zijn. Vanaf 1995 is besloten dat de werkgeverspremie zowel positief als negatief kan zijn.

Negatieve werkgeverspremies worden niet (direct) aan de onderneming terugbetaald, maar bijgeschreven op 'de lat'. Het bedrag op de lat is een schuld aan de onderneming op de balans van het fonds en behoort derhalve niet tot het pensioenvermogen. Bij overschrijding van het maximum niveau van de lat zal daadwerkelijk terugbetaling van het saldo aan de onderneming plaatsvinden. Dit maximum is tot en met boekjaar 1997 gelijkgesteld aan het totaal van de werknemerspremies over de laatste tien jaren. Met ingang van ultimo 1998 werd het maximum jaarlijks verhoogd met de collectieve loonontwikkeling binnen Philips.

In bijlage C is de volledige omschrijving van de premiesystematiek, zoals opgenomen in de abtn van 1993 en 1995, weergegeven.

Bedragen

Uit de jaarverslagen en actuairieel rapporten zijn voor de jaren 1993 tot en met 2003 de volgende bedragen gehaald:

2003	29	0
2002	30	0
2001	30	-/- 414
2000	29	-/- 253
1999	28	-/- 129
1998	26	-/- 143
1997	25	-/- 17
1996	24	0
1995	23	0
1994	23	38
1993	23	55
Totaal	288	-/- 862

Constateringen

De basispremie wordt bepaald aan de hand van de toekomstige ontwikkeling van de toetsingsreserve en een afgeleide van het huidig aanwezig vermogen. Dit heeft tot gevolg dat deze premie ook negatief kan zijn indien het vermogen een bepaalde grens overschrijdt. De premie hangt, in tegenstelling tot de periode 2004-2011, niet rechtstreeks af van de kosten voor de jaarlijkse opbouw van nieuwe aanspraken. De premie is afhankelijk van de gehele financiële situatie van het fonds.

In de jaren 1995 tot en met 2002 resulteerde de gehanteerde premiesystematiek tot een negatieve werkgeverspremie. Dit leidde in de jaren 1997 tot en met 2001 tot terugstortingen aan de werkgever. In 2002 werd in overleg met de werkgever afgezien van een terugstorting en werd het terug te storten bedrag (268 mln) toegevoegd aan het pensioenvermogen. In 2003 (en gedeeltelijk in 2004) werd de te betalen werkgeverspremie verrekend met het bedrag wat op de lat stond.

Marktconformiteit

De actuariële grondslagen die gehanteerd zijn voor het bepalen van de premie en de toetsingsreserve zijn marktconform of prudenter dan marktconform. Zo geldt voor de gehanteerde rekenrente dat deze met 3,85% onder het marktconforme percentage van 4% ligt. Het percentage van 3,85% is afgeleid van een verwacht beleggingsrendement van 8% per jaar en de jaarlijkse ontwikkeling van de pensioenverplichtingen van 4%. De gebruikte overlevingstafels zijn de in de markt gehanteerde overlevingstafels.

Het lasten-minus-baten-systeem wordt in dit tijdvak door meerdere pensioenfondsen gehanteerd en is derhalve een gangbare methodiek.

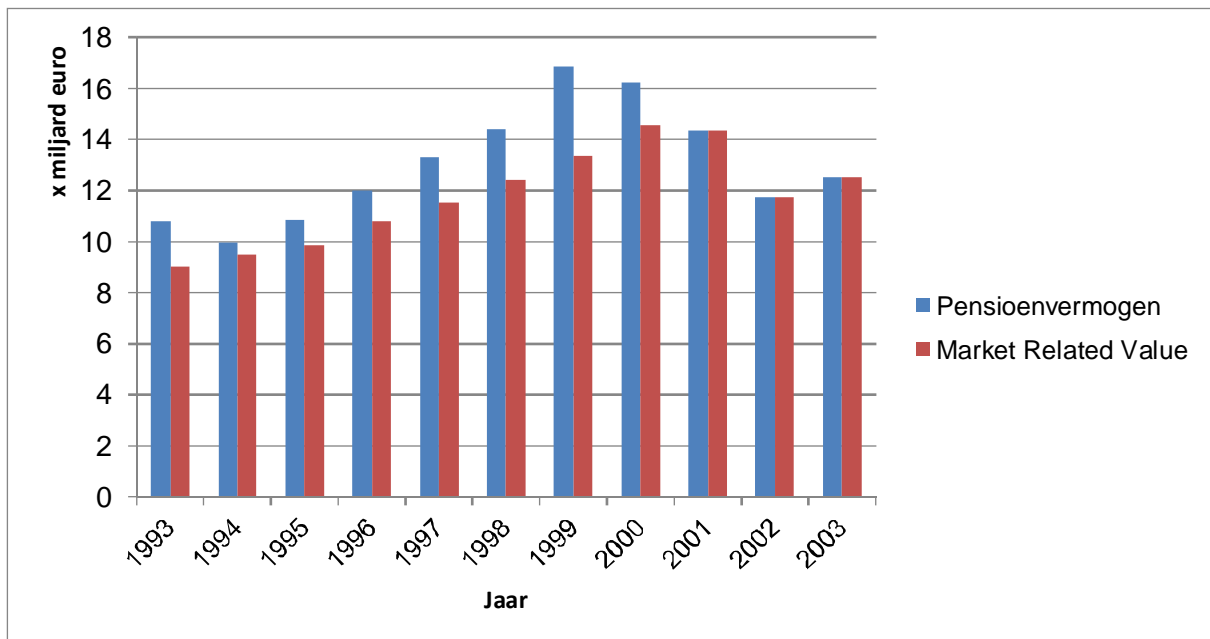
Prudentie

De rekenrente is gesteld op 3,85%, hetgeen lager is dan de maximaal te hanteren rente van 4%. Bij een rente van 3,85% wordt de toetsingsreserve hoger vastgesteld dan bij een rente van 4%. Hierdoor wordt het verschil tussen de te bereiken waarde en het aanwezige vermogen, hetgeen door toekomstige premiebetalingen gedicht moet worden, hoger vastgesteld.

Het premiebeleid zorgt ervoor dat de contante waarde van de toekomstige premie gelijk is aan het verschil tussen de contante waarde van de te bereiken pensioenen en de MRV, een afgeleide van het aanwezige vermogen. De contante waarde van de te bereiken pensioenen wordt verhoogd met een opslag van 5%. Dit zorgt voor een groter verschil tussen de waarde van de te bereiken aanspraken en het aanwezig vermogen, hetgeen tot een hogere premie leidt.

Door de wijze waarop de MRV wordt vastgesteld, worden beleggingsresultaten vertraagd in de waardering meegenomen. Er is sprake van een sterkere demping naarmate deze verschillen zich recenter hebben voorgedaan. Dit leidt, bij positieve beleggingsresultaten, tot prudentie bij het vaststellen van de premie. Kort gezegd wordt een beleggingsresultaat in een bepaald kwartaal het eerstvolgende kwartaal voor 5% meegenomen in de bepaling van de MRV, waarna de weging vervolgens ieder volgend kwartaal met 5% toeneemt. Na 5 jaar telt het resultaat volledig mee. De MRV kan per definitie niet hoger zijn dan het feitelijk aanwezige vermogen, hetgeen op basis van deze systematiek leidt tot een hogere premie.

In onderstaande figuur is een vergelijking tussen de MRV en het feitelijk aanwezige vermogen over de periode 1993-2003 opgenomen.

Bij negatieve beleggingsresultaten zou bij eenzelfde toepassing van de rekenregels de MRV hoger uitkomen dan het aanwezige vermogen, zoals in de jaren 2001 tot en met 2003 het geval zou zijn. Door de restrictie dat de MRV nooit hoger kan zijn dan het aanwezige vermogen, wordt extra prudentie verkregen.

Bij het bepalen van de kortingen en opslagen wordt eveneens prudentie toegepast, zie hiervoor de volgende paragraaf.

Asymmetrie kortingen en opslagen

De korting en de opslag op de premie vanaf 1995 zijn niet 'symmetrisch' gedefinieerd. De maatstaf voor het verhogen of het verlagen van de premie is de verhouding tussen de MRV en de toetsingsreserve. Indien deze maatstaf boven 105% ligt wordt een korting verleend; is de maatstaf lager dan 105% dan wordt een opslag gevraagd. Bij het bepalen van de genoemde maatstaf zijn twee vormen van prudentie ingebouwd die zorgen voor een lager percentage:

- De toetsingsreserve is de contante waarde van de tijdsevenredige aanspraken. Bij het bepalen van deze waarde wordt uitgegaan van de fondsgrondslagen, verhoogd met een veiligheidsopslag van 1%.
- Er wordt niet uitgegaan van het aanwezige vermogen maar van de MRV, welke altijd gelijk of lager is dan het aanwezige vermogen.

Een positief verschil tussen de berekende verhouding en 105% wordt als een korting verwerkt. Hierbij wordt het overschot over 15 jaar uitgesmeerd. Een negatief verschil tussen de verhouding en 97,5% (1993-1994) dan wel 105% (1995-2003) wordt als opslag verwerkt, waarbij het verschil binnen 10 jaar gefinancierd dient te zijn. Dit betekent dat overschotten minder snel worden teruggegeven dan dat tekorten dienen te worden ingelopen.

Naast deze kortingen en opslagen is in het premiesysteem een extra opslag afgesproken als de verhouding tussen de MRV en de toetsingsreserve (verhoogd met de veiligheidsopslag) lager is dan 95%. Het verschil tussen de maatstaf en 95% dient in 10 jaar gefinancierd te worden. Er is geen sprake van een extra korting bij een verhouding boven 115%.

Premiebeleid of ad hoc

Het gevoerde premiebeleid over het tijdvak 1993-2003 is vooraf besproken en geaccordeerd. De wijzigingen in het systeem ten opzichte van het tijdvak 1988-1992 hebben geen betrekking op de methodiek, maar wel op de invulling van de grootheden die bij de premiebepaling gebruikt worden. Ook de verandering in 1995, waarbij de werkgeverspremie negatief kon worden, alsmede de kortingen die tot een negatieve premie kunnen leiden werden ingevoerd, is vooraf besproken en geaccordeerd.

Het premiebeleid is, met uitzondering van 2002, gevolgd door zowel de werkgever als het pensioenfonds. In 2002 zou volgens het premiesysteem een bedrag van 268 miljoen terugvloeien naar de werkgever. Het jaarverslag zegt hierover: "Vooruitlopend op de gewenste nieuwe financieringsmethodiek, en na overleg met de onderneming, is in 2002 door het College van Beheer echter besloten die restitutie op nul te stellen." Dit bedrag is naar het pensioenvermogen overgeheveld. Er is ten gunste van het pensioenfonds afgeweken van systematiek.

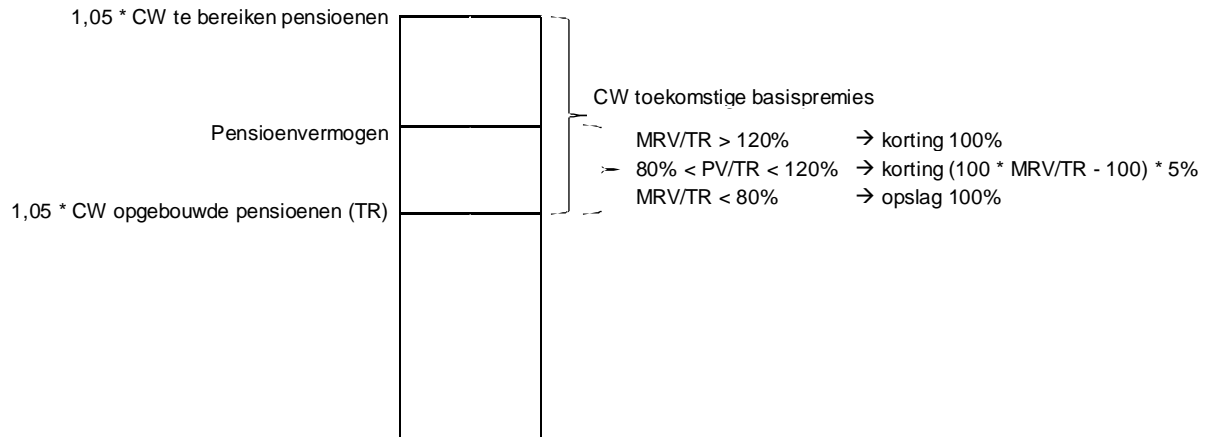
Periode 1987-1992

Systematiek

In de jaren 1987 tot en met 1992 is er, evenals in de periode 1993-2003, sprake van een premiesysteem gebaseerd op de 'lasten minus baten'-methode. In de abtn (1988) is dat verwoord als volgt:

In eerste instantie wordt voor de actieve aangeslotenen jaarlijks per 1 januari een basispremie bepaald als percentage van de pensioengrondslagensom op basis van het equivalentiebeginsel. De contante waarde van de toekomstige premie is daarbij gelijk aan de contante waarde van de lasten verminderd met de contante waarde van de opgebouwde (tijdsevenredige) pensioenen van de actieve aangeslotenen.

Onderstaande figuur laat een schematische weergave zien van de lasten-minus-baten-methode die in deze periode gehanteerd werd. Afhankelijk van de verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen (PV) en de toetsingsreserve (TR) wordt een korting verleend op de berekende premie. De TR wordt daarbij berekend door de contante waarde van de ingegane en niet-ingegane pensioenen te verhogen met de verwachte indexaties alsmede een zekerheidsopslag van 5%.

De korting of opslag op de basispremie wordt gedempt. De korting of opslag volgt voor 70% uit de formules in bovenstaande figuur. De overige 30% is gelijk aan de korting of opslag zoals deze in het voorafgaande jaar is gehanteerd. Op deze wijze wordt de verandering van de korting of opslag gedempt, waardoor de premie minder fluctueert.

In bijlage B is de volledige omschrijving van de premiesystematiek weergegeven.

Bedragen

Tot en met 1990 is er sprake van een separate rapportage voor Stichting Philips Pensioenfonds A en Stichting Philips Pensioenfonds B. De bedragen voor deze jaren zijn opgeteld weergegeven in onderstaande tabel.

1992	25	86
1991	27	92
1990	33	65
1989	34	84
1988	34	100
1987	39	81
Totaal	191	508

Constateringen

Het premiesysteem in de jaren 1987-1992 lijkt in beginsel op het premiesysteem in de jaren 1993-2003. Het bepalen van de basispremie gebeurt op eenzelfde wijze met dien verstande dat het systeem over de periode 1987-1992 uitgaat van de toetsingsreserve als aanwezig vermogen. De systematiek voor 1993-2003 gaat uit van de Market Related Value als aanwezig vermogen. De gedefinieerde kortingen wijken wel af voor beide systemen.

Marktconformiteit

De belangrijkste actuariële grondslagen die gehanteerd zijn voor het bepalen van de premie zijn als volgt:

- Rekenrente van 4,25%;
- Overlevingstafel 1980-1985 met 1 jaar leeftijdsterugstelling (vanaf 1 januari 1988).

De voorziening werd ook bepaald op basis van een rekenrente van 4,25%. In de voorziening is een veiligheidsopslag van 5% opgenomen, zodat de voorziening op basis van 4,25% en verhoogd met genoemde opslag, vergelijkbaar is met de voorziening op basis van 4%. De rekenrente van 4,25% ligt 0,25%-punt boven het door DNB (destijds Verzekeringskamer) voorgeschreven maximum. Daarmee wijkt de rekenrente ook 0,25%-punt af van het marktconforme percentage. In een brief aan het College van Beheer (27 november 1991) wordt gesproken over een kritische houding van de Verzekeringskamer ten opzichte van de rekenrente. Het fonds is van mening dat een voorziening gebaseerd op een rekenrente van 4,25% met genoemde veiligheidsopslag gelijkwaardig is aan een voorziening gebaseerd op een rekenrente van 4%.

Vanaf 1993 is de rekenrente verlaagd, waardoor de contante waarde van de te bereiken aanspraken hoger wordt. Door de lasten-minus-baten-methode wordt deze verhoging van de voorziening volledig verrekend in de toekomstige premie.

De gebruikte overlevingstafels zijn vanaf 1988 de in de markt gehanteerde overlevingstafels. In 1987 werd een verouderde overlevingstafel 1961-1965 gehanteerd. Door de lasten-minus-baten-methode wordt de verhoging van de voorziening, die het gevolg is van de overgang op de nieuwe overlevingstafels, volledig verrekend in de toekomstige premie.

Prudentie

Er wordt bij het bepalen van de basispremie geen extra prudentie ingebouwd door het hanteren van extra opslagen dan wel door het hanteren van parameters die prudenter zijn dan marktconform. Bij het bepalen van de kortingen en opslagen wordt wel prudentie toegepast, zie hiervoor de volgende paragraaf.

Asymmetrie kortingen en opslagen

De korting en de opslag op de premie vanaf 1987 zijn symmetrisch gedefinieerd rondom de verhouding tussen het pensioenvermogen en de toetsingsreserve. Bij een verhouding van 100% blijft de basispremie onveranderd; iedere procent afwijking zorgt voor een opslag of korting van 5%, waarbij de premie minimaal 0 (bij een verhouding van 120%) en maximaal 200% van de basispremie is (bij een verhouding van 80%).

Het dempingsmechanisme maakt eveneens geen onderscheid in kortingen en opslagen.

Bij het bepalen van de verhouding waarop de korting of opslag wordt gebaseerd, wordt prudentie in acht genomen. De toetsingsreserve wordt verhoogd met een zekerheidsopslag van 5%. Door beide maatregelen valt de verhouding lager uit, hetgeen een lagere korting dan wel een hogere opslag tot gevolg heeft.

Premiebeleid of ad hoc

Het gevoerde premiebeleid over het tijdvak 1987-1992 is in overeenstemming tussen het pensioenfonds en de werkgever vooraf tot stand gekomen. De basispremie wordt op basis van dezelfde methodiek bepaald als de basispremie in het tijdvak 1972-1986. De mogelijkheid tot korting en opslagen zijn toegevoegd, zodat de te betalen premie meebeweegt met de financiële situatie van het pensioenfonds.

Tijdvak 1972-1986

Systematiek

Voor de jaren 1972 tot en met 1986 is het premiesysteem gebaseerd op de 'lasten minus baten'-methodiek. In de abtn (1972) is dat verwoord als volgt:

De basispremie wordt als doorsnee percentage van de pensioengrondslagen zodanig bepaald, dat lasten en baten, zonder rekening te houden met toekomstige inflatie, met elkaar in evenwicht zijn. Dit geldt ook voor de premie voor de overbruggings-AOW. De andere in het premieniveau verwerkte elementen worden als extra premie beschouwd.

In de premie-opstelling (abtn 1972) worden naast de basispremie en de premie voor de overbruggings-AOW vier componenten gedefinieerd: inflatiedekking, overgang van 65 naar 60 jaar, onkosten en invaliditeit. Hoe deze componenten, die circa 1/3 van de totale premie voor hun rekening nemen, zijn bepaald is niet vermeld.

In 1972 is voor de deelnemers van fonds A een volledige eindloonregeling ingevoerd. Voor de deelnemers van fonds B betrof dit een eindloonregeling voor de na 1 januari 1972 nog te vervullen pensioenjaren. Bij de invoering van deze regelingen werd ten aanzien van de financiering in het pensioenreglement vastgelegd, dat de werknemersbijdrage een bepaald vast percentage van de pensioengrondslag zou bedragen en dat de werkgever ieder jaar het restant van de actuarieel benodigde premie voor zijn rekening zou nemen.

Voor de premiecomponent 'inflatiedekking' geldt dat deze dusdanig is vastgesteld dat de aanwezige reserve met 3% kan worden verhoogd. Hiermee kunnen backservicelasten die voortvloeien uit een loonsverhoging tot 3% gefinancierd worden. Indien de verhoging meer dan 3% bedraagt worden de meerkosten vertaald in een inhaalpremie voor de toekomst⁴. In 1978 is door het College van Beheer naar aanleiding van de veranderende economische omstandigheden (afnemende inflatie) een nadere invulling gegeven hoe om te gaan met de premiecomponent inflatiedekking. Dit besluit hield onder

⁴ Bij een hoge inflatie werden backservicelasten vertaald in een inhaalpremie voor de toekomst. Deze uitgestelde financiering is onder de huidige wetgeving niet meer toegestaan.

meer in dat de in de werkgeversbijdrage opgenomen opslag voor inflatiedekking vanaf dat jaar voor rekening van het fonds werd genomen, mits de financiële situatie dat toeliet.

In bijlage A is de volledige omschrijving van de premiesystematiek, zoals opgenomen in de abtn, weergegeven. In deze bijlage is tevens het bestuursbesluit van 1978 opgenomen.

Bedragen

Onderstaande bedragen zijn overgenomen uit de jaarverslagen en actuariële rapporten. De opgenomen premies zijn de reguliere premies.

1986	40	57
1985	44	71
1984	43	139
1983	42	141
1982	40	132
1981	36	118
1980	37	121
1979	35	117
1978	33	111
1977	31	129
1976	30	125
1975	27	110
1974	24	92
1973	21	79
1972	19	69
Totaal	501	1.611

Constateringen

Het premiesysteem in de jaren 1972-1986 gaat uit van het equivalentiebeginsel voor de basisregeling waarbij lasten en baten met elkaar in evenwicht zijn.

In de periode tot 1978 was er sprake van een hoge inflatie waardoor de premiecomponent voor inflatie onvoldoende was voor het financieren van de backservicelasten. Door het meerdere als inhaalpremie in daarop volgende jaren in rekening te brengen en door een vaste werknemersbijdrage, heeft dit geleid tot het fors oplopen van de werkgeversbijdrage.

In 1978 werd besloten de in de werkgeversbijdrage opgenomen extra opslag voor 3% inflatie vanaf dat jaar voor rekening van het fonds te nemen, mits de financiële situatie dat toeliet. Voor het verlenen van deze premiekorting zijn in het bestuursbesluit van december 1978 richtlijnen over de minimale hoogte van de aanwezige reserves vastgesteld.

De optrek van aanspraken in het kader van de overgang naar de eindloonregeling over diensttijd vóór 1972 is in de periode 1972-1986 gefinancierd door premiebetaling. Enerzijds werd door middel van een jaarlijkse koopsom de optrek gefinancierd voor de werknemers die in dat jaar met pensioen gingen. Anderzijds door in jaren waar recht was op een korting, het bedrag aan te wenden ter

financiering van deze optrek. Deze aanspraken zijn derhalve niet uit het eigen vermogen van het fonds gefinancierd.

Marktconformiteit

De belangrijkste grondslagen gehanteerd voor de premieberekening zijn de overlevingstafel GBM/V 1961-1965 met een leeftijdsterugstelling van 1 jaar voor zowel mannen als vrouwen en een rekenrente van 4,25%. Deze grondslagen worden genoemd in de abtn van 1972.

De genoemde overlevingstafel is gedurende de volledige periode gehanteerd. Tijdens deze periode zijn nieuwe overlevingstafels gepubliceerd, waardoor aan het eind van de periode een verouderde tafel werd gehanteerd. Door toepassing van de lasten-minus-baten-methode wordt de verhoging van de voorziening door de overgang op een nieuwe overlevingstafel, ook voor de reeds opgebouwde aanspraken, gelijkmatig gefinancierd door middel van hogere premies in de toekomst. De rekenrente van 4,25% ligt boven het door (voormalig) DNB ingestelde maximum van 4%. Het pensioenfonds merkt hierover op in de abtn dat een reserve op basis van 4% ook gedekt is als gevolg van het de marge tussen "het met stelligheid te verwachten rendement" en deze rekenintrestvoet. De risicovrije rente lag in dit tijdvak aanmerkelijk hoger dan de in de premie gehanteerde rekenrente van 4,25%, zoals ook in bijlage F te zien is. Het rendement op risicovrije beleggingen was derhalve al voldoende om de inflatiedekking van 3% te financieren.

Genoemde grondslagen kunnen voor het tijdvak 1972-1986 als marktconform worden bestempeld.

Prudentie

Door het hanteren van genoemde marktconforme uitgangspunten wordt prudentie aangehouden. Uit de abtn volgen verder geen extra prudentiemaatregelen. Verhoging van de premie voor kosten, inflatiedekking en invaliditeit worden gezien als opslagen op de premie.

Bij het bepalen van de vrijval van de inflatiedekking in de werkgeverspremie en een eventuele directe premiekorting vanaf 1978 wordt enige mate van prudentie toegepast, zie hiervoor de volgende paragraaf.

Asymmetrie tussen opslagen en kortingen

De basispremie die voortvloeit uit de lasten-minus-baten-methode wordt verhoogd met opslagen voor kosten, inflatiedekking en invaliditeit. De opslag voor inflatiedekking dient ter financiering van de jaarlijkse verhoging van de reserve met 3%. Daarnaast kan de premie verhoogd worden met inhaalpremies op het moment dat de backservicelasten uit eerdere jaren niet volledig zijn gefinancierd. Er is geen mogelijkheid tot korting op de basispremie. Wel kan de opslag voor inflatiedekking vanaf 1978 onder voorwaarden verlaagd worden,

De premie in de periode 1972-1978 wordt verhoogd met inhaalpremies over eerdere jaren. Doordat de inflatiedekking van 3% niet toereikend is voor de financiering van de backservicelasten die voortvloeien uit de hoge inflatie in deze periode, worden de niet-gefinancierde lasten vertaald in een inhaalpremie voor de toekomst.

Bij een goede financiële positie kan vanaf 1978 de inflatiedekking in de premie voor rekening van het fonds komen. Een goede financiële positie houdt onder meer in dat de eerstvolgende indexatie is gefinancierd en dat vervolgens de algemene reserve minimaal 5% bedraagt. Het fonds en de werkgever zijn hierbij overeengekomen dat een mogelijke korting op de component inflatiedekking bij fonds B toch door de werkgever betaald wordt zolang niet alle voor 1972 opgebouwde aanspraken op basis van de eindloonregeling zijn gefinancierd. In de jaren 1978 tot en met 1986 is de component inflatiedekking in de premie voor rekening van het fonds gekomen. Deze component is in jaren tot en met 1983 ook betaald door de werkgever ter verhoging van de voor 1972 opgebouwde aanspraken.

Beleid of ad-hoc

Het gevoerde premiebeleid over het tijdvak 1972-1986 is in overeenstemming tussen het pensioenfonds en de werkgever vooraf tot stand gekomen. De aanpassingen in het premiebeleid met betrekking tot de financiering van de inflatiedekking, zoals door het College van Beheer verwoord in het besluit van 5 december 1978, zijn zowel door werkgever als pensioenfonds onverkort toegepast voor de jaren 1978 tot 1986.

Deze pagina is opzettelijk blanco

Bijlage A Tekst premiebeleid abtn tijdvak 1972-1986

Fonds A

Systeem

Met ingang van 1 januari 1972 wordt in dit fonds, bestemd voor allen, die onder de werkingssfeer van de C.A.O. vallen, een volledig eindsalarissysteem ingevoerd, met inbouw van de wettelijke voorzieningen via een franchise.

Inflatedekking

In het premieniveau is er rekening mee gehouden, dat de aanwezige premiereserve jaarlijks met 3% moet worden verhoogd.

Premieniveau

De basispremie wordt als doorsnee-percentage van de pensioengrondslagen zodanig bepaald, dat lasten en baten, zonder rekening te houden met toekomstige inflatie, met elkaar evenwicht zijn. Dit geldt ook voor de premie voor de overbruggings-A.O.W. De andere in het premieniveau verwerkte elementen worden als extra premie beschouwd.

Fonds B

Systeem

Met ingang van 1 januari 1972 wordt in dit fonds, bestemd de hogere beambten van Philips, een eindsalarissysteem ingevoerd voor de na 1 januari 1972 nog te vervullen pensioenjaren, met inbouw van de wettelijke voorzieningen via een franchise.

Inflatedekking

In het premieniveau is er rekening mee gehouden, dat de zich vormende premiereserve na 1 januari 1972 jaarlijks met 3% moet worden verhoogd.

Premieniveau

De basispremie wordt als doorsnee-percentage van de pensioengrondslagen zodanig bepaald, dat lasten en baten, zonder rekening te houden met toekomstige inflatie, met elkaar evenwicht zijn. De andere in het premieniveau verwerkte elementen worden als extra premie beschouwd.

Bestuursbesluit 5 december 1978

Besluit College van Beheer B-fonds naar aanleiding van agendapunt 4 vergadering 5 december 1978

Overwegingen

Het College van Beheer B-fonds heeft overwogen op welke wijze middelen, die ontstaan door een gunstiger verloop van de vermogensgroei t.o.v. de verwachtingen, in mindering gebracht kunnen worden op toekomstige premieverplichtingen, met handhaving van de in het verleden gekozen uitgangspunten, welke in volgorde van prioriteit zijn:

1. De noodzaak van aanpassing van de pensioenrechten van de niet-actieven (lopende pensioenen zowel als premievrije polissen).
2. Het bevorderen van meerdere zekerheid van pensioenverwachtingen - zoals beoogd met de Pensioen- en Spaarfondsenwet - die na 1 januari 1972 voor het B-fonds buiten het pensioenreglement zijn gebleven, t.w.:
  - aanspraken, gebaseerd op het stellig voornemen van de N.V.(Verklaring N.V.);
  - aanspraken op overbruggingsuitkering tussen 60- en 65-jarige leeftijd.
3. Het brengen van de Algemene reserve van het fonds op een minimum peil, dat thans wordt begroot op 5% van de Premiereserve.

Conclusie

Alle overschotten die resteren nadat aan bovengenoemde uitgangspunten is voldaan, zullen door aftrek op toekomstige premies terugvloeien naar de N.V.

Besluit

Om aan het bovenstaande uitvoering te geven zal in afwijking van de tot en met 1977 gevolgde gedragslijn met ingang van 1978, met inachtneming van het onderstaande, een deel van het saldo van de rekening van lasten en baten worden aangewend voor financiering van backservice-lasten voor de actieven.

Nadat allereerst - zoals gebruikelijk - de kosten van de aanpassing van lopende pensioenen en premievrije polissen per 1 april van het volgende kalenderjaar gedekt zijn uit het resultaat van het afgelopen jaar en vervolgens de Algemene reserve jaarlijks ten laste van dit resultaat is verhoogd met 5% van de groei van de premiereserve, wordt het resterend saldo als korting in mindering gebracht op de pensioenfondspremie van de N.V., met dien verstande dat zolang de Algemene reserve na aftrek van de kosten van pensioenaanpassing per 1 april daaropvolgend nog beneden 5% van de premiereserve uitkomt, jaarlijks maximaal de "3% inflatiedekking", die in de premieberekening is begrepen, als korting in mindering wordt gebracht.

Indien na het bereiken van het 5% niveau de Algemene reserve opnieuw beneden dit niveau zou dalen, zal alsdan worden besloten welke gedragslijn zal worden toegepast om dit 5% niveau wederom te bereiken.

Gedurende de tijd dat de bij de "Verklaring van de N.V." in het vooruitzicht gestelde pensioenrechten en de bovenbedoelde overbruggingsuitkering niet volledig bij het pensioenfonds zijn verzekerd, zal als eerste maatregel een bedrag gelijk aan bovengenoemde korting door de N.V. worden betaald aan het pensioenfonds ter proportionele verhoging van de vóór 1972 opgebouwde pensioenrechten van de actieven tot maximaal het niveau van de eindsalarisregeling.

Bij de eerste verhoging van deze rechten ultimo 1978 zal tevens de in het fonds aanwezige bestemmingsreserve ad 118 miljoen gulden worden aangewend ter proportionele verhoging van laatstgenoemde pensioenrechten van de actieven.

Deze pagina is opzettelijk blanco

Bijlage B Tekst premiebeleid abtn tijdvak 1987-1992

Premiebeleid

In eerste instantie wordt voor de actieve aangeslotenen jaarlijks per 1 januari een basispremie bepaald als percentage van de pensioengrondslagensom op basis van het equivalentiebeginsel. De contante waarde van de toekomstige premie is daarbij gelijk aan de contante waarde van de lasten verminderd met de contante waarde van de opgebouwde (tijdsevenredige) pensioenen van de actieve aangeslotenen. In de contante waarde berekening wordt rekening gehouden met een gemiddelde carrière-index. Onder lasten wordt verstaan de op basis van de laatst vastgestelde pensioengrondslag op de pensioendatum te bereiken ouderdomspensioenen en overbruggingsuitkeringen alsmede de verzekerde weduwen- en wezenpensioenen. De overbruggingsuitkeringen worden daarbij verhoogd met een opslag in verband met de over deze uitkeringen voor rekening van de Stichting komende opslag A-premies.

Op het werkgeversgedeelte van de volgens bovenstaande methode berekende basispremie wordt een korting resp. opslag toegepast afhankelijk van de verhouding tussen het Pensioenvermogen (zie punt 4) en de Toetsingsreserve per ultimo van het laatste verslagjaar. De Toetsingsreserve is daarbij gelijk aan de contante waarde (inclusief een gemiddelde carrière-index voor de actieve aangeslotenen) van alle ingegane en niet ingegane (premienvrije) pensioenen.

De Toetsingsreserve wordt daarbij nog verhoogd met de volgende componenten:

- Voor de ('Tijdsevenredig) opgebouwde pensioenen van de actieve aangeslotenen met het percentage pensioengrondslagverhoging per 1 januari van het volgend verslagjaar als gevolg van de collectieve loonontwikkeling bij Philips.
- Voor de (ingegane) pensioenen van de premievrije polishouders en pensioentrekkenden met het verwachte aanpassingspercentage per 1 april van het volgend verslagjaar.
- 5% als een extra zekerheid in verband met - vanuit financierings technisch oogpunt gezien - negatieve toekomstige rente- en inflatoire ontwikkelingen.

De bovenstaande korting respectievelijk opslag is zoals gezegd afhankelijk van de verhouding Pensioenvermogen (PV) en eerder genoemde Toetsingsreserve (TR).

Verhouding PV / TR	Korting
$\geq 120\%$	100%
$80\% < PV/TR < 120\%$	$(100 \times PV/TR - 100) \times 5\%$
$\leq 80\%$	-100%

Demping

De in het verslagjaar op het werkgeversgedeelte van de doorsnee basispremie toe te passen korting of opslag is gelijk aan 70% van de korting of opslag zoals deze op bovenstaande methode voor het verslagjaar is vastgesteld vermeerderd met 30% van de korting of opslag zoals deze in het voorafgaande verslagjaar werd vastgesteld.

Bijlage C Tekst premiebeleid abtn tijdvak 1993-2003

Abtn 1993

Het premiebeleid

In eerste instantie wordt jaarlijks aan het begin van elk kalenderjaar voor alle (gewezen) aangeslotenen, uitgaande van de basisgegevens en reglementaire bepalingen per begin van het kalenderjaar, de basispensioenpremie bepaald als percentage van de totale pensioengrondslagensom op basis van de lasten minus baten methode (het equivalentie beginsel).

De contante waarde van de toekomstige basispensioenpremie is daarbij gelijk aan het verschil tussen de contante waarde van de totale reglementaire pensioenen, zowel opgebouwd als nog op te bouwen, van alle aangeslotenen en gewezen aangeslotenen en een nader gedefinieerde vermogenspositie aan het begin van het kalenderjaar aangeduid als de Market Related Value (MRV). Deze Market Related Value is gelijk aan de vermogenspositie gewaardeerd op actuele waarde aan het begin van het kalenderjaar onder aftrek van een percentage van de waardewijzigingen over de voorafgaande vijf kalenderjaren. Bij deze aftrek krijgen de waardewijzigingen een groter gewicht naarmate zij meer actueel zijn.

Op de volgens bovenstaande methodiek berekende basispensioenpremie kan een korting resp. opslag toegepast worden afhankelijk van een jaarlijks nog nader te definiëren positief of negatief verschil tussen de Market Related Value en de zogenaamde Toetsingsreserve (TR).

De Toetsingsreserve is daarbij gelijk aan de contante waarde van de per het einde van het (voorafgaande) kalenderjaar opgebouwde tijdsevenredig vastgestelde reglementaire pensioenen van alle aangeslotenen en gewezen aangeslotenen, verhoogd met de effecten van de pensioengrondslagverhogingen van de actieve aangeslotenen als gevolg van collectieve loonontwikkelingen en het aanpassingspercentage voor de ingegane en premievrije (uitgestelde) reglementaire pensioenen in het (volgende) kalenderjaar.

De contante waarden zijn berekend op basis van de actuariële grondslagen van de Stichting.

De korting resp. opslag op de basispensioenpremie wordt alleen toegepast indien de Market Related Value groter is dan de Toetsingsreserve verhoogd met 5% resp. indien de Market Related Value kleiner is dan de Toetsingsreserve verminderd met 2,5%.

De korting is gelijk aan een 15-jarige annuïteit rekening houdend met een rentevoet ad 8% op basis van het verschil tussen de Market Related Value en 1,05 maal de Toetsingsreserve. De opslag is gelijk aan een 10-jarige annuïteit rekening houdend met een rentevoet ad 8% op basis van het verschil tussen 97,5% van de Toetsingsreserve en de Market Related Value. De annuïteit wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld.

De voor het kalenderjaar verschuldigde pensioenpremie is gelijk aan de basispensioenpremie verminderd of vermeerderd met de volgens bovenstaande methodiek berekende korting of opslag. De korting is gemaximeerd op het WG-deel van de basispensioenpremie. Indien geen korting of opslag van toepassing is geldt de basispensioenpremie als (de voor het kalenderjaar verschuldigde pensioenpremie. (dit geldt dus in de vermogenssituatie: $0,975 * TR < MRV < 1.05 * TR$)

De uiteindelijke pensioenpremie wordt voor de actieve aangeslotenen van de Stichting verbijzonderd naar de verschillende categorieën, rekening houdend met het geslacht, pensioengerechtigde leeftijd en categorie werknemers (datum indiensttreding voor resp. op/na 1 januari 1991).

Abtn 1995

Het premiebeleid

In eerste instantie wordt jaarlijks aan het begin van elk kalenderjaar voor alle (gewezen) aangeslotenen, uitgaande van de basisgegevens en reglementaire bepalingen per begin van het kalenderjaar, de basispensioenpremie bepaald als percentage van de totale pensioengrondslagen som op basis van de lasten minus baten methode (het equivalentiebeginsel).

De contante waarde van de toekomstige basispensioenpremie is daarbij gelijk aan het verschil tussen de contante waarde, verhoogd met 5%, van de totale reglementaire pensioenen, zowel opgebouwd als nog op te bouwen, van alle aangeslotenen en gewezen aangeslotenen en een nader gedefinieerde vermogenspositie aan het begin van het kalenderjaar aangeduid als de Market Related Value (MRV).

Deze Market Related Value is gelijk aan de vermogenspositie gewaardeerd op actuele waarde aan het begin van het kalenderjaar onder aftrek van een percentage van de waardewijzigingen exclusief 2% structureel veronderstelde waardewijzigingen over de voorafgaande vijf kalenderjaren. Bij deze aftrek krijgen de waardewijzigingen een groter gewicht naarmate zij meer actueel zijn. De aldus berekende MRV zal nooit hoger zijn dan de Market Value (MV) zijnde de vermogenspositie gewaardeerd op actuele waarde.

Op de volgens bovenstaande methodiek berekende basispensioenpremie kan een korting resp. opslag toegepast worden afhankelijk van een jaarlijks nog nader te definiëren positief of negatief verschil tussen de Market Related Value en de zogenaamde Toetsingsreserve (TR). Bovendien is een extra opslag op de basispensioenpremie van toepassing indien de verhouding Market Value en Toetsingsreserve beneden een bepaalde grens komt. De Toetsingsreserve is daarbij gelijk aan de contante waarde van de per het einde van het (voorafgaande) kalenderjaar opgebouwde tijdsevenredig vastgestelde reglementaire pensioenen van alle aangeslotenen en gewezen aangeslotenen, verhoogd met de effecten van de pensioengrondslag-verhogingen van de actieve aangeslotenen als gevolg van collectieve loonontwikkelingen en het aanpassingspercentage voor de ingegane en premievrije (uitgestelde) reglementaire pensioenen in het (volgende) kalenderjaar. Aanvullend is in de Toetsingsreserve een algemene veiligheidsopslag ad 1% begrepen.

De contante waarden zijn berekend op basis van de actuariële grondslagen van de Stichting.

De korting resp. opslag op de basispensioenpremie wordt toegepast indien de Market Related Value groter resp. kleiner is dan de Toetsingsreserve verhoogd met 5%. De korting is gelijk aan een 15-jarige annuïteit rekening houdend met een rentevoet ad 8% op basis van het positieve verschil tussen de Market Related Value en 1,05 maal de Toetsingsreserve. De opslag is gelijk aan een 10-jarige annuïteit rekening houdend met een rentevoet ad 8% op basis van het positieve verschil tussen 1,05 maal de Toetsingsreserve en de Market Related Value. Er is een extra opslag op de basispensioenpremie van toepassing indien de Market Value minder bedraagt dan 95% van de Toetsingsreserve. Deze extra opslag is gelijk aan een 10-jarige annuïteit rekening houdend met een rentevoet ad 8% op basis van het positieve verschil tussen 95% van de Toetsingsreserve en de Market Value. De annuïteit wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld.

De voor het kalenderjaar verschuldigde pensioenpremie is gelijk aan de basispensioenpremie verminderd of vermeerderd met de volgens bovenstaande methodiek berekende korting of (extra) opslag. De voor het kalenderjaar verschuldigde werkgeverspremie wordt, indien negatief, bijgeschreven op een niet direct opeisbare schuldrekening aan de onderneming die verrekend wordt met positieve werkgeverspremies in de toekomst. Deze schuldrekening is gemaximeerd tot een bedrag gelijk aan de betaalde werknemersbijdragen in de voorafgaande tien jaren. Daarboven wordt tot directe terugstorting van het meerdere overgegaan. Op deze schuldrekening vindt een rentebijbeschrijving plaats van 8 % per jaar.

De uiteindelijke pensioenpremie wordt voor de actieve aangeslotenen van de Stichting verbijzonderd naar de verschillende categorieën, rekening houdend met het geslacht, pensioengerechtigde leeftijd en categorie werknemers (datum indiensttreding voor resp. op/na 1 januari 1991).

Deze pagina is opzettelijk blanco

Bijlage D Tekst premiebeleid abtn tijdvak 2004-2011

Abtn 2004

Premiebeleid

Jaarlijks wordt per 1 januari van het betreffende kalenderjaar de te betalen premie op basis van de actuariële grondslagen van de Stichting vastgesteld. Het College van Beheer stelt daarbij jaarlijks het percentage van de verwachte inflatie op lange termijn vast.

De te betalen premie bestaat uit de kostendeekkende premie (componenten i tot en met iv), aangevuld met één of meer opslagen en/of kortingen daarop (componenten v tot en met ix) :

1. Kostendeekkende premie

- i. De actuariel benodigde premie voor de jaarlijkse inkoop van de nominale pensioenopbouw van de actieve aangeslotenen van wie het pensioen nog niet is ingegaan alsmede de risicopremie voor de nabestaandenpensioenen. Hierin is een opslag voor arbeidsongeschiktheid verdisconteerd. Deze opslag wordt bepaald volgens onderstaande methodiek:
  - Voor de premievrije voortzetting in verband met arbeidsongeschiktheid wordt een opslag op de in dit punt genoemde jaarlijkse inkoop (inclusief risicopremie nabestaandenpensioen) gehanteerd van 2%.
  - Voor de verzekering van het arbeidsongeschiktheidspensioen wordt een opslag op de in dit punt genoemde jaarlijkse inkoop (inclusief risicopremie nabestaandenpensioen) gehanteerd van 6% voor de CAO-A aangeslotenen en 0,5% voor de CAO-B aangeslotenen.
  - Voor de verzekering van het (excedent-) arbeidsongeschiktheidspensioen van de niet-CAO werknemers wordt jaarlijks een aanvullende koopsom betaald.
- ii. Een (solvabiliteits)opslag voor het bereiken c.q. het instandhouden van het Vereiste Eigen Vermogen, met inbegrip van het minimaal Vereiste Eigen Vermogen ad 5%. Indien het Vereiste Eigen Vermogen $x\%$ van de Toetsingsreserve bedraagt, zal deze opslag uitkomen op $x\%$ van de onder i bedoelde component.
- iii. Kostenopslag op onderdeel i van Premiebeleid:
  - 1,5% voor handhaving van het niveau van de administratiereserve,
  - 2% voor excassokosten na pensionering,

- 4,5% voor doorlopende kosten en
  - 1,5% als extra veiligheidsopslag.
- iv. Een opslag die gelijk is aan de verhoging van de actuariële premie indien deze niet wordt berekend op basis van de nominale rentetermijnstructuur maar op basis van de nominale rentetermijnstructuur verminderd met 50% van de op lange termijn verwachte inflatie. De op lange termijn verwachte inflatie (die per 1 januari 2004 2% bedraagt) wordt jaarlijks per 1 januari van het betreffende kalenderjaar vastgesteld en is gelijk aan de op lange termijn verwachte inflatie die wordt verondersteld in het voor het desbetreffende kalenderjaar geldende Beleggingsplan.

2. Opslagen/kortingen op de kostendeekkende premie

- v. Op de kostendeekkende premie is een opslag van toepassing die gelijk is aan 1/15e van het per de peildatum bestaande verschil tussen het Vereiste Vermogen van de Stichting en het Pensioenvermogen, voor zover het Vereiste Vermogen hoger is dan het Pensioenvermogen.
- vi. Een extra opslag kan van toepassing zijn in het kader van de overgangsbepalingen voor het indexatiebeleid voor de jaren 2004-2007 (zie de punten viii en ix onder Indexatiebeleid).

Indien de dekkingsgraad van de Stichting lager is dan 105%, is de opslag ten minste gelijk aan de opslag die zou gelden bij een dekkingsgraad van 105%. Het College van Beheer zal in dat geval binnen haar eigen verantwoordelijkheid aanvullende maatregelen nemen, die bewerkstelligen dat (weer) voldaan kan worden aan de door de Pensioen- en Verzekeringkamer gestelde solvabiliteitseisen. In dat verband kan worden overwogen de nominale rechten te korten naar rato van de opgetreden onderdekking en/of met de onderneming in onderhandeling te treden over extra premiebetalingen. De mate waarin alsdan op nominale rechten wordt gekort, zal mede afhankelijk zijn van de bereidheid van de onderneming extra premiebetalingen te doen. In aanvulling op de maatregelen die zojuist genoemd zijn, kan de onderneming met de vakorganisaties een verhoging van de door de actieve deelnemers af te dragen premie overeenkomen. De te nemen maatregelen zullen worden afgestemd op de eis om de onderdekking binnen een termijn van één jaar in te lopen. Wanneer tot korting op de nominale pensioenaanspraken wordt besloten, zal het CvB er in zijn herstelbeleid met voorrang naar streven deze korting weer ongedaan te maken en de noodzakelijk geachte reservepositie op te bouwen binnen de randvoorwaarden voor het beleggingsbeleid.

- vii. Op de kostendeekkende premie zal een korting van toepassing zijn indien het Pensioenvermogen van de Stichting hoger is dan het Vereiste Vermogen, indien dit niet zou worden berekend op basis van de nominale rentetermijnstructuur verminderd met een percentage gelijk aan 50% van de verwachte inflatie op lange termijn, maar op basis van de nominale rentetermijnstructuur verminderd met een percentage gelijk aan 100% van de verwachte inflatie op lange termijn (die per 1 januari 2004 2% bedraagt). De korting is gelijk aan 1/10 deel van het verschil tussen het Pensioenvermogen en het aldus herrekende Vereiste Vermogen. In het kader van het overeengekomen overgangsbeleid zullen de desbetreffende kortingen vóór 2012 niet worden toegepast. Indien de aldus vastgestelde korting voor enig jaar groter is dan de kostendeekkende premie voor dat jaar vermeerderd

met 1% van de nominale pensioenverplichtingen van de Stichting per begin van dat jaar, wordt het meerdere gerestitueerd aan de onderneming. Het College van Beheer kan evenwel besluiten dat - in afwijking van het voorgaande - geen, of geen volledige, restitutie plaats vindt.

- viii. Naast de onder punt vii. bedoelde korting kan een korting op de kostendekkende premie van toepassing zijn in verband met een solvabiliteitsvrijval ad $x\%$ van de pensioenuitkeringen in een bepaald jaar. De solvabiliteitsvrijval zal niet meer bedragen dan de (solvabiliteits)opslag genoemd onder ii. De hier vermelde $x\%$ is exact gelijk aan de $x\%$ zoals vermeld in Premiebeleid, punt ii. De aldus bepaalde korting valt niet onder het overeengekomen overgangsbeleid, zoals vermeld in punt vii, dat inhoudt dat er vóór 2012 geen premiekortingen gegeven zullen worden.
- ix. Tot de invoering van het Financieel Toetsingskader (FTK) zal de feitelijk betaalde premie niet lager zijn dan het niveau van de onder i en iii bedoelde component van de kostendekkende premie, indien deze zou worden bepaald op basis van een nominale rentetermijnstructuur die volledig horizontaal loopt op het niveau 3,41%.

3. Feitelijk te betalen premie

De feitelijk te betalen premie is gelijk aan de kostendekkende premie vermeerderd met de in paragraaf d.2 bedoelde opslagen en verminderd met de in die zelfde paragraaf bedoelde kortingen. Daarbij wordt de kostendekkende premie berekend conform de bepalingen in paragraaf d.1. Dit impliceert dat de kostendekkende premie wordt berekend op basis van de feitelijke rentetermijnstructuur als bedoeld in paragraaf c, en dat ten aanzien van de bepaling van de feitelijk te betalen premie geen 'smoothing' plaatsvindt.

Deze pagina is opzettelijk blanco

Bijlage E Premiegrondslagen

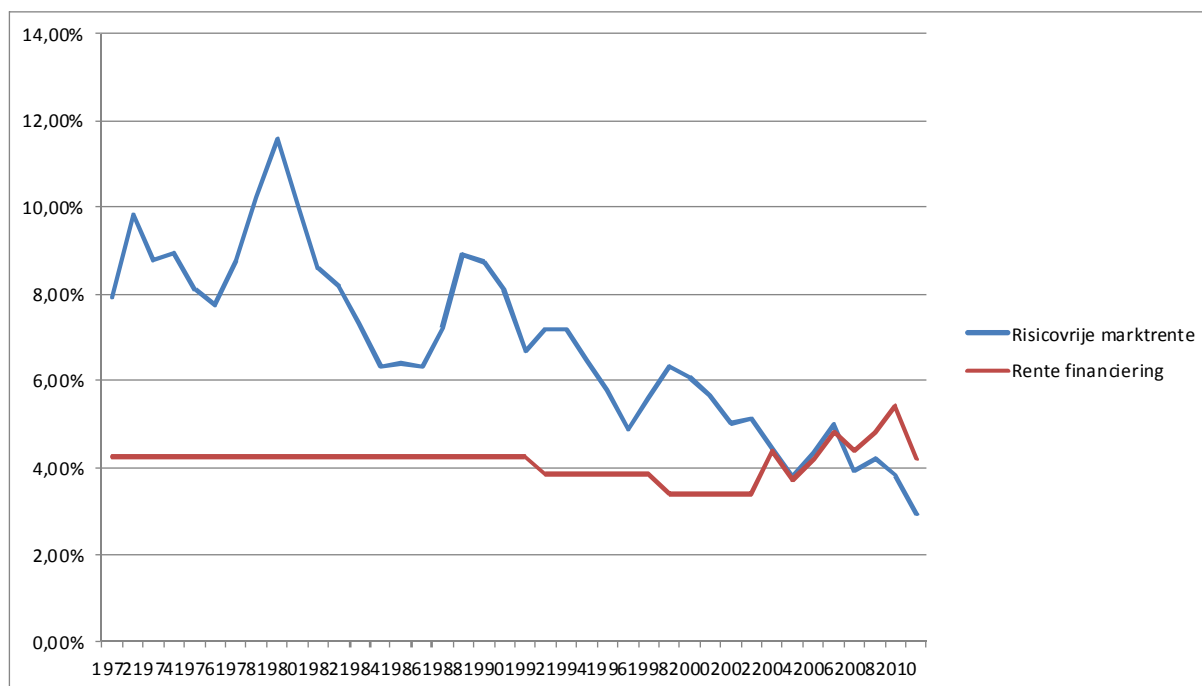
De te betalen premie wordt op basis van de actuariële grondslagen van het fonds vastgesteld. Onderstaande tabel toont een overzicht van deze grondslagen over de periode 1972 tot en met 2011.

Jaar	Rekenrente feitelijke premie	Sterftetafel
2010-2011	RTS - GOV	AG-Prognose 2010-2060
2008-2009	RTS - GOV	AG-Prognose 2005-2050
2007	RTS - GOV	GBM/V 2000-2005 (-2/-2)
2004-2006	RTS - GOV	GBM/V 1995-2000 (-2/-2)
1999-2003	3,41%	GBM/V 1990-1995 (-2/-2)
1997-1998	3,85%	GBM/V 1990-1995 (-2/-2)
1993-1996	3,85%	GBM/V 1985-1990 (-1/-1)
1988-1992	4,25%	GBM/V 1980-1985 (-1/-1)
1972-1987	4,25%	GBM/V 1961-1965 (-1/-1)

Deze pagina is opzettelijk blanco

Bijlage F Overzicht risicovrije marktrente en rente in premie

Bron risicovrije marktrente:

1972 - 1997: www.cbs.nl

Tot 1984 gemiddeld effectief rendement van de nieuwste drie langlopende staatsleningen. Vanaf 1984 het gemiddeld effectief rendement van de vijf staatsleningen met de langste gemiddeld resterende looptijd.

1999 - 2011: www.dnb.nl

Nominale rentetermijnstructuur, looptijd 20 jaar

Bron rente financiering:

1972 - 2003: Abtn
Rekenrente

2004 - 2011: Actuarieel Rapport
GOV-curve, looptijd 20 jaar

Deze pagina is opzettelijk blanco

Bijlage G Beschrijving lat

Het vermogen van het fonds wordt opgebouwd door premiebetalingen en rendement op beleggingen. In de abtn is de berekeningswijze van de pensioenverplichtingen vastgelegd. Is er een tekort, dan stort de onderneming bij. Is er geld over, dan kan de premie omlaag en sinds 1995 zelfs negatief worden. In het laatste geval resulteert dat eerst in een schuld op de balans van het fonds, de zogenaamde lat. De onderneming krijgt het geld dan dus niet direct terug. Een eventuele premielast in de toekomst kan met het bedrag op de lat worden voldaan. Er vindt pas restitutie aan de onderneming plaats als de lat haar maximum overschrijdt .

Onderstaande tabel laat een overzicht zien van het verloop van de lat in de jaren 1995 tot en met 2004.

Jaar	Toevoeging aan lat ⁵	Hoogte lat	Rendement op lat	Maximum hoogte lat	Onttrekkingen van lat
2004	0	0			22 ⁶
2003	0	22	6%	312	293 ⁸
2002	256	305	6%	305	268 ⁷
2001	395	299	6%	299	414 ⁸
2000	239	289	6%	289	253 ¹⁰
1999	136	279	6%	279	129 ¹⁰
1998	131	270	8%	270	143 ¹⁰
1997	114	270	8%	270	17 ¹⁰
1996	104	172	8%	283	0
1995	68	68			0

⁵ Toevoeging aan lat bestaat uit negatieve werkgeverspremies exclusief rentebijdring.

⁶ Positieve werkgeverspremie verrekend met bedrag op lat.

⁷ Bedrag toegevoegd aan pensioenvermogen.

⁸ Restitutie aan werkgever.